

העזרה מהסוגיא

פרשת דברים ה'תשפ"ב

כתובות כה. – לא:

דף כה

◆ דיני כהונה:

- האם מעלים מחלוקת מתנות כהונה ליוחסין – באופן שהחלוקה נעשתה בכרך שמצויים עוברים ושבים וחילקו דבר שחיובו מן התורה מעלים, אבל באופן שהחלוקה לא נעשתה בכרך, או באופן שחילקו דבר שחייב מדרבנן אין מעלים^א.
- האם מעלים מתרומה דרבנן לתרומה דאורייתא:
 - לפי התירוצו הראשון בתוס':
 - לפי ר' יהודה שמעלים מתרומה ליוחסין – אין מעלים^ב.
 - לפי ר' יוסי שלא מעלים מתרומה ליוחסין – לפי המ"ד שמעלים מנשיאות כפים ליוחסין אין מעלים מתרומה דרבנן לתרומה דאורייתא, ולפי המ"ד שאין מעלים מנשיאות כפים ליוחסין מעלים מתרומה דרבנן לתרומה דאורייתא^ג.
 - לפי התירוצו השני בתוס' – בתרומה דרבנן שאין עיקרה דאורייתא אין מעלים, ובתרומה דרבנן שעיקרה מדאורייתא מעלים^ד.

✽ הערות ✽

- א בדברי הברייתא הראשונה מבואר שמעלים מחלוקת מתנות (זרוע לחיים וקובה) בכרכים, ומבואר שרק באופן שהחלוקה נעשתה בכרך שמצויים עוברים ושבים מעלים, אבל באופן שהחלוקה נעשתה במקום שלא מצויים עוברים ושבים לא מעלים. ובדברי הברייתא השניה מבואר שמעלים מחלוקת גרנות (תרומה) בארץ ישראל אבל לא בסוריא ובמקום אחר, ומבואר שרק באופן שחילקו דבר שחייב מהתורה מעלים, אבל באופן שחילקו דבר שאין חיובו מן התורה אין מעלים.
- ב תוס' בתירוצו הראשון נוקט שעד אחד נאמן לתרומה דרבנן, ולכן אין מעלים מתרומה דרבנן לתרומה דאורייתא, משום שיחזרו ויעלו מתרומה דאורייתא ליוחסין, וביוחסין צריך שני עדים.
- ג הברייתא [כה א] אומרת שמעלים מנשיאות כפים ומאכילת חלה, והגמ' סברה שמעלים ליוחסין ולכן הגמ' מקשה מברייתא זו על המ"ד שאין מעלים מנשיאות כפים ליוחסין, והגמ' מתרצת שכוונת הברייתא שמעלים מנשיאות כפים ומאכילת חלה לאכילת תרומה, והברייתא סברה שחלה בזמן הזה דרבנן ותרומה דאורייתא ומעלים מחלה דרבנן לתרומה דאורייתא, וה"ה שמעלים מתרומה דרבנן לתרומה דאורייתא. תוס' [כה ב] בתירוצו הראשון מבאר שתירוצו זה נאמר רק לפי המ"ד שאין מעלים מתרומה ליוחסין, אבל למ"ד שמעלים מתרומה ליוחסין א"א להעלות מתרומה דרבנן לתרומה דאורייתא. ותוס' מוסיף ואומר שתירוצו זה נאמר למ"ד שאין מעלים מנשיאות כפים ליוחסין, אבל למ"ד שמעלים מנשיאות כפים ליוחסין אין מעלים מתרומה דרבנן לתרומה דאורייתא כלל.
- ד תוס' בתירוצו השני סובר שיש חילוק בין תרומה דרבנן שעיקרה דאורייתא (כגון תרומת ארץ ישראל בדגן תירוש ויצהר בזמן הזה), לבין תרומה דרבנן שאין עיקרה דאורייתא (כגון תרומת חוצה לארץ או תרומת פירות בזמן הזה). והדין שעד אחד נאמן בתרומה דרבנן נאמר על תרומה דרבנן שאין עיקרה דאורייתא, והדין שמעלים מתרומה דרבנן לתרומה דאורייתא נאמר בתרומה דרבנן שעיקרה דאורייתא, והדין שמעלים מתרומה ליוחסין נאמר בין מתרומה דאורייתא ובין מתרומה דרבנן שעיקרה דאורייתא. ולפי"ז הדין שעד אחד נאמן בתרומה דרבנן שאין עיקרה דאורייתא, והדין שמעלים מתרומה דרבנן לתרומה דרבנן שעיקרה דאורייתא לתרומה דרבנן שעיקרה דאורייתא.

דף כו

◆ דיני מעשר ראשון:

• לרבי עקיבא – מדאורייתא ניתן ללוי, ולאחר הקנס של עזרא נחלקו האמוראים האם ניתן לכהן וללוי, או דלמא ניתן ללוי ולעניים^ה.

• לר' אלעזר בן עזריה – מדאורייתא ניתן לכהן וללוי, ולאחר הקנס של עזרא ניתן לכהן.

◆ דיני עדות לתרומה באופן שיש עוררים:

• באופן שיש עד אחר שמערר – 'אין ערער פחות משנים' ולכן עד אחד נאמן להכשירו.

• באופן שיש שני עדים שמעררים – צריך שני עדים בשביל להכשירו.

◆ דיני עדים שהעידו זה לאחר זה – לרבי אלעזר אינם מצטרפים, ולרבי שמעון בן גמליאל מצטרפים^י.

◆ דיני אשה שנחבשה ביד עכו"ם:

• באופן שנחבשה בגלל נפשות – אסורה לכהונה ואסורה לבעלה^ז.

• באופן שנחבשה בגלל ממון^י:

○ באופן שיד העכו"ם תקיפה על עצמם – אסורה לכהונה ומותרת לבעלה^ט.

○ באופן שיד ישראל תקיפה על העכו"ם – מותרת^י.

◆ דיני עיר שכבשה כרכום:

• באופן שאין עדות שלא נבעלה:

○ באופן שאין מחבוא בעיר:

▪ לרש"י – באופן שכבשה כרכום של מלכות אחרת כל הכהנות אסורות, ובאופן שכבשה כרכום של אותה מלכות כל הכהנות מותרות^{יא}.

✽ הערות ✽

דאורייתא, נאמרו בין למ"ד שמעלים מתרומה ליוחסין ובין למ"ד שאין מעלים מתרומה ליוחסין, ובין למ"ד שמעלים מנשיאות כפים ליוחסין ובין למ"ד שאין מעלים מנשיאות כפים ליוחסין.

ה תוס' מבאר שלפי המ"ד שלאחר הקנס ניתן ללוי ולעני, הכוונה בין לעניי כהנים, ובין לעניי לויים, ובין לעניי ישראל (למ"ד שמעשר ראשון מותר לזרים).

ו הגמ' דנה במה נחלקו רבי אלעזר ורבי שמעון בן גמליאל במשנה [כג ב], והגמ' מסיקה שנחלקו באופן שהיה בן כהן שיצא עליו קול שהוא בן גרושה וחלוצה, והגיע עד אחד ואמר שהוא כהן כשר, ולאחר מכן באו שני עדים והעידו שהוא בן גרושה וחלוצה, ולאחר מכן הגיע עד נוסף ואמר שהוא כהן כשר: לרבי אלעזר העד הראשון והעד האחרון שהעידו שהוא עד כשר אינם מצטרפים ולכן הכהן פסול, ולרבי שמעון בן גמליאל מצטרפים, ולכן הכהן כשר משום ש'אוקי תרי בהדי תרי ואוקי גברא בחזקת כשרות'.

תוס' מקשים מהגמ' בקידושין [סו א] שבאופן שיש תרי ותרי על כהן אם אמו נשבתה הכהן פסול ולא מעמידים בחזקת כשרות, ורש"י [שם, הובא בתוס' כאן] מתיר שבסוגיא בקידושין א"א להעמיד בחזקת כשרות משום שהעדים העידו על הבן ולבן אין חזקת כשרות. תוס' חולק על דברי רש"י וסובר ש'חזקת האם מהני לבת', ותוס' מבארים ש'תרי ותרי ספיקא דרבנן', כלומר מדאורייתא מעמידים על חזקת כשרות ומדברנן לא מעמידים, ולכן בסוגיא בקידושין הכהן פסול מדברנן, אמנם בסוגיא הכהן כשר משום שמדובר על תרומה דרבנן, ולענין זה רבנן לא החמירו שלא מעמידים על חזקת כשרות.

ז הסיבה שאסורה לכהונה ולבעלה היא, שכיון שנגמר דינה להריגה העכו"ם נוהגים בה הפקר, ויש ספק שהתרצתה לאחד מהם כדי למצוא חן בעיניו שלא יהרגנה [תוס'].

הגמ' מוסיפה שלא רק באופן שהאשה נחבשה מחמת עצמה, אלא גם באופן שהאשה נחבשה מחמת שבעלה רצח (ולפי רב אפילו באופן שבעלה גנב) אסורה לכהונה ולבעלה, ולפי חזקיה דין זה נאמר באופן שנגמר דינם להריגה, ולפי רבי יוחנן נאמר אפילו באופן שלא נגמר דינם להריגה.

ח הגמ' בתירוצו הראשון מבארת שאשה שהתמשכנה על החוב ועבר זמן הפירעון נחשב כמו שנחשבה מחמת נפשות כיון שבדיני העכו"ם היא שייכת להם, ולפי תירוץ אחר נחשב כמו שנחשבה מחמת ממון.

ט באופן זה יש חשש שנבעלה ואין חשש שהתרצתה לאחד מהם, ולכן נאסרה לכהונה כדין נבעלה באונס ומותרת לבעלה [תוס'].

י באופן זה אין חשש שנבעלה, כיון שהעכו"ם מפחדים להפסיד את ממונם [תוס'].

יא רש"י מבאר שעיר שכבשה כרכום הכהנות אסורות משום שיש חשש שנבעלו, אמנם באופן שכבש כרכום של אותה מלכות מותרות, משום שהכרכום אינו רוצה להשחית את בני העיר אלא רוצה לשמרם בשביל המס (ולפי רש"י [ע"פ ביאור התוס' ד"ה כאן] אין מחלוקת בין רב מרי לרבי יצחק בן אלעזר).

• לתוס':

- לרב מרי - כל הכהנות אסורות משום שחוששים שנבעלו.
- לר' יצחק בן אלעזר – באופן שכבשה כרכום של מלכות אחרת כל הכהנות מותרות, ובאופן שכבשה כרכום של אותה מלכות כל הכהנות אסורות².
- באופן שיש מחבוא בעיר - כולם מותרות³.
- באופן שיש עד אחד שלא נבעלה – נאמן. אמנם היא עצמה ובעלה ובנה ובתה לא נאמנים. ושפחה שלה: לרב פפי ולרב אשי נאמנת, ולרב פפא לא נאמנת.
- באופן שיש עד שמסיח לפי תומו – נאמן, אמנם היא עצמה ובעלה לא נאמנים⁴.

◆ שני שבילים:

- באופן שכל אדם בא לשאול בפני עצמו – שניהם טהורים⁵.
- באופן ששניהם באו לשאול בבת אחת – שניהם טמאים.
- באופן שאחד בא לשאול עליו ועל חברו – לרבי יהודה שניהם טהורים, לרבי יוסי שניהם טמאים⁶.

דף כה

- ◆ **דיני גרושה** – ישראל שגירש את אשתו ונשאת לאחר, לא יגורו יחד באותה 'שכונה' (וכן באותו כפר קטן). כהן שגירש את אשתו לא יגורו יחד באותו מבוי, וכן לא יבואו זה עם זה לדין⁷.
- ◆ **אופנים שגדול נאמן להעיד על דברים שראה בקטנותו** – א. קיום שטרות. ב. כתובה. ג. אכילת תרומה. ד. בית הפרס. ה. תחום שבת. ו. יוחסין⁸.

✧ הערות ✧

נחלקו האמוראים בעיר שכבשה כרכום של מלכות אחרת האם יש חשש שערק אחד מהחייילים ובעל: לפי מ"ד אחד לא חוששים לכך ובכל אופן הכהנות מותרות, ולפי מ"ד אחד חוששים לכך, ורק באופן שידוע שלא ערק אף אחד (על ידי שיש משמרות על העיר עם שרשאות וכלבים ומקלות וקיסמים) הכהנות מותרות.

יב תוס' מבאר שעיר שכבשה כרכום הכהנות אסורות משום שיש חשש שנבעלו, אמנם באופן שכבשה כרכום של מלכות אחרת הכהנות מותרות, משום שהם מפחדים מהמלכות של אותו המקום.

נחלקו האמוראים באופן שכבש כרכום של אותה מלכות האם מתירים את הכהנות משום שיכלו לברוח: לפי מ"ד אחד מתירים את כל הכהנות, ורק באופן שא"א לברוח (על ידי שיש משמרות על העיר עם שרשאות וכלבים ומקלות וקיסמים) אסורות, ולפי מ"ד אחר לא מתירים את הכהנות כלל מחמת טעם זה.

יג הגמ' מסתפקת באופן שהמחבוא קטן שרק כהנת אחת יכולה להכנס בו האם כל הכהנות מותרות, והגמ' לא פושטת את הספק. באופן שהכהנת אמרה 'לא נחבאתי ולא נטמאתי': לפי רבה נאמנת במיגו שיכלה לומר שהתחבאה, ולפי אביי הגמ' מסתפקת האם נאמנת או שאינה נאמנת

יד תוס' מבאר שהדין שאדם לא נאמן על עצמו באופן שהוא מסיח לפי תומו, נאמר רק ביוחסין משום שמעלה עשו ביוחסין, אבל בתרומה דרבנן נאמן האדם על עצמו במסיח לפי תומו.

טו תוס' מבאר שלמרות ששניהם טהורים, מ"מ חוששים ששניהם יגעו בכזר אחד והכזר יהיה טמא ממ"נ, ולכן אומרים לשניהם לטבול.

טז תוס' מבאר שהאופן שבו נחלקו ר' יהודה ור' יוסי הוא, ששאל על עצמו ופסקו שטהור ואח"כ שאל על חברו, אבל באופן ששאל עליו ועל חברו יחד לכו"ע אסורים, משום שנחשב כמו שבאו שניהם לשאול יחד.

יז תוס' מבאר שהסיבה שישאל את אשתו מותרים לגור באותו מבוי ואסורים לגור רק באותה שכונה, משום שאסורה עליו באיסור חמור של אשת איש, אבל כהן שגירש את אשתו שאסורה עליו רק באיסור לאו, אסורים לגור באותו מבוי. ותוס' מוסיף שבאופן שכהן גירש את אשתו והלכה ונשאת לאחר ואסורה עליו גם באיסור אשת איש, מותרים לגור באותו מבוי ואסורים לגור באותה שכונה.

הגמ' מבארת שבאופן שאסורים לגור יחד והחצר שייכת לאיש, האשה צריכה לעבור ולגור במקום אחר. ובאופן שהחצר שייכת לאשה, האיש צריך לעבור ולגור במקום אחר. ובאופן שהחצר של שניהם, האשה צריכה לעבור למקום אחר, משום שלאיש יותר קשה לעבור למקום אחר.

הגמ' מבארת שכהן שגירש את אשתו מן הנישואין, אסורים לבוא זה עם זה לדין. וכן באופן שגירש את אשתו מהאירוסין ורואים שלבו גס בה, אסורים לבוא זה עם זה לדין, אבל באופן שלא רואים שלבו גס בה, מותרים לבוא זה עם זה לדין.

יח ביאור האופנים שגדול נאמן להעיד על דברים שראה בקטנותו: א. קטן נאמן יחד עם גדול להעיד על קיום שטרות (כגון שאומר כתב ידו של אבי או אחי או רבי, כיון שקיום שטרות דרבנן). ב. קטן נאמן יחד עם גדול להעיד שאשה זו נשאת כשהיא בתולה (כיון שיש רוב שאשה נשאת כשהיא בתולה). ג. קטן נאמן להעיד שפלוגי כהן כגון שיצא מבית הספר לאכול בתרומה, (ואין ספק שהוא עבד כיון שעבד לא לומד בבית הספר), או שחלק בגורן (למ"ד שמעלים מתרומה ליוחסין ולכן לא חולקים תרומה לעבד בגורן), או שהולין בעצמו חלה או מתנות כהונה לכהן זה, ובכל האופנים הללו נאמן להאכיל את הכהן בתרומה דרבנן. ד. נאמן לומר על בית הפרס שהוא עד מקום זה ולא יותר כיון שבית הפרס הוא דרבנן. ה. נאמן להעיד שתחום שבת מגיע עד מקום זה. ו. גדול נאמן להעיד שאביו

פרק שלישי

דף כט

◆ דין קנס בכותית:

• למ"ד כותים גרי אמת – יש קנס^ט.

• למ"ד כותים גרי אריות – לרש"י יש קנס, לתוס' אין קנס.

◆ **איסור נתינים בקהל** – לרש"י דוד גזר עליהם, ולתוס' אסורים מדאורייתא בלאו של 'לא תתחתן בס'.

◆ חיוב קנס באשה שאסורה עליו:

○ לפי התנא של המשנה – באופן שיש קלבדר"מ אין חיוב קנס, ובאופן שאין קלבדר"מ יש חיוב קנס. והתנא של המשנה סובר שיש קלבדר"מ בחייבי מיתות בי"ד, ואין קלבדר"מ בחייבי כריתות ובחייבי לאוין או עשה^{כא}.

○ לשמעון התימני – באשה שלא תופס קידושין אין חיוב קנס, ובאשה שתופס קידושין יש חיוב קנס. ושמעון התימני סובר שלא תופס קידושין בחייבי מיתות בי"ד ובחייבי כריתות, אבל בחייבי לאוין תופס קידושין^{כב}.

○ לרבי שמעון בן מנסיא – אין חיוב קנס^{כג}.

◆ דיני ממזר ותפיסת קידושין:

• באיזה אסורים הוולד ממזר:

○ לרבי יהושע – בחייבי מיתות בי"ד.

○ לשמעון התימני – בחייבי מיתות בי"ד ובחייבי כריתות.

○ לרבי עקיבא – בחייבי מיתות בי"ד ובחייבי כריתות ובחייבי לאוין. ובדעת רבי עקיבא נחלקו התנאים כדלהלן:

▪ לרבי סימאי – בחייבי לאוין חוץ מאלמנה לכה"ג^{כד}.

▪ לר' ישבב:

• בחייבי לאוין – הוולד ממזר.

• בחייבי עשה – הגמ' מסתפקת האם הוולד ממזר או שאין הוולד ממזר, אמנם באיסור עשה של בעולה לכהן גדול

✽ הערות ✽

אמר לו כשהיה קטן שמשפחה זו כשרה ומשפחה זו פסולה או שאכל ב'קצצה' (כלומר כאשר אחד מבני המשפחה נושא אשה שאינה מיוחסת ובני המשפחה חוששים שיתערב וזעזעו בזרעם, מביאים חבית מליאה פירות ושוברים את החבית באמצע הרחבה, ומכריזים עליו שנשא אשה שאינה מיוחסת).

נחלקו התנאים באופנים אלו האם גוי שהתגייר ועבד שהשתחרר נאמנים להעיד על דברים אלו שראו לפני הגירות ולפני השחרור: לת"ק אינם נאמנים, כיון שגוי ועבד אינם מדייקים לראות את פרטי המעשה היטב. ולרבי יוחנן בן ברוקה נאמנים, כיון שעומדים להתגייר ולהשתחרר מדייקים.

יט הגמ' בקידושין [עו ב] דנה מדוע כותים פסולים בקהל למ"ד כותים גרי אמת, והגמ' מבארת שיש בהם ממזרים או שהתערבו בהם עבד ושפחה ע"ש. תוס' מבאר שאפילו לפי המ"ד שהתערבו בהם עבד ושפחה, יש לכותים קנס למרות שלשפחה אין קנס, משום שלכותית יש 'חזקת אבהתא'.

כ תוס' בתחילת דבריו נוקט שלפי דעת רש"י דוד גזר עליהם עבדות, ואסורים מדאורייתא כעבדים בלאו של 'לא יהיה קדש', ותוס' בסיום דבריו נוקט שלפי דעת רש"י אין בהם איסור דאורייתא של 'לא יהיה קדש' כעבדים, כיון שדוד לא גזר עליהם עבדות גמורה.

בגמ' ביבמות [עו א] מבואר שרבה בהו"א סבר שהאיסור של 'לא תתחתן בס' נאמר ב'גיות' ולא ב'גירות', ולפי"ז האיסור נאמר בכל האומות ולא רק בשבעה אומות, אמנם רבא במסקנא מבאר שהאיסור נאמר ב'גירות' ולא ב'גיות', וא"כ האיסור נאמר רק בשבעה אומות שאסורים לאחר הגירות, ולא בכל האומות שמוותרים לאחר הגירות. ורש"י בסוגיין נוקט כדברי רבא בהו"א שהאיסור נאמר ב'גיות' ולא ב'גירות', ולכן רש"י מבאר שאין איסור בנתינים של 'לא תתחתן בס', אלא אסורים משום שדוד גזר עליהם.

כא הגמ' מבארת שיש שני יתורים בפסוק של אונס, דכתיב 'נערה' וכתוב 'הנערה', והיה אפשר לא לכתוב כלל 'הנערה', וכן היה אפשר לכתוב ללא 'ה', וכן יש שני יתורים בפסוק של מפתה, דכתיב 'בתולה' וכתוב 'הבתולה', והיה אפשר לא לכתוב כלל 'בתולה', וכן היה אפשר לכתוב ללא 'ה'. ודורשים 'נערה' שחייב קנס נאמר רק בחייה, אבל לאחר מיתתה אין חיוב קנס. ודורשים 'בתולה' לגז"ש בין אונס למפתה, ונשאר שני יתורים, אחד דורשים שיש קנס בחייבי עשה ובחייבי לאוין, ומהשני דורשים שיש קנס בחייבי כריתות.

כב המקור של שמעון התימני שבאופן שלא תופס קידושין אין חיוב קנס, דכתיב 'ולו תהיה לאשה' שתופס בה קידושין.

כג המקור של רבי שמעון בן מנסיא שאין חיוב קנס בנערה שיש בה איסור, דכתיב 'ולו תהיה לאשה' שראויה לו.

כד המקור של רבי סימאי שבאלמנה לכה"ג אין הוולד חלל, דכתיב 'לא יחלל' ודורשים שהבן חלל ואינו ממזר.

אין הוולד ממזר.

- באיזה איסורים לא תופס קידושין - לרבי עקיבא ולשמעון התימני בכל אופן שהוולד ממזר לא תופס קידושין, לר' יהושע לא תופס קידושין בין בחייבי מיתות ב"ד שהוולד ממזר, ובין בחייבי כריתות שאין הוולד ממזר.

דף ל

◆ פטור קלבדר"מ בכרת ובמיתה בידי שמים:

- לת"ק דמתניתין - אין פטור קלבדר"מ בכרת ובמיתה בידי שמים.
- לרבי נחוניא בן הקנה:
 - בכרת - יש פטור קלבדר"מ.
 - במיתה בידי שמים - לאביי יש פטור קלבדר"מ, לרבא אין פטור קלבדר"מ.

◆ פטור קלבדר"מ בזר שאכל תרומה:

- הקדמה - זר שאכל תרומה חייב מיתה בידי שמים, וכן חייב לשלם לכהן על התרומה. ובאופן שהתחייב בשני החיובים יחד אינו חייב לשלם לכהן על התרומה, משום שיש פטור של קלבדר"מ (לפי אביי בדעת רבי נחוניא בן הקנה). ובאופן שלא התחייב בשני החיובים יחד חייב לשלם לכהן את התרומה, ואין פטור של קלבדר"מ.
- באופן שאכל אוכל של תרומה:
 - באופן שאכל בעצמו - חייב לשלם לכהן על התרומה, כיון שהתחייב על הגניבה בשעת הגבהה, ועל אכילת התרומה לאחר שגמר לבלוע.
 - באופן שתחב לו חברו:
 - באופן שתחב לתוך פיו - חייב לשלם לכהן על התרומה, כיון שהתחייב על הגניבה בשעת הלעיסה ועל אכילת התרומה לאחר שגמר לבלוע.
 - באופן שתחב לתוך בית הבליעה ויכל להוציאו - חייב לשלם לכהן על התרומה, כיון שמתחייב על הגניבה בשעה שהתחיל לבלוע, ועל אכילת התרומה לאחר שגמר לבלוע.
 - באופן שתחב לתוך בית הבליעה ויכל להוציאו על ידי הדחק - פטור לשלם לכהן על התרומה, כיון שאינו חייב לשלם על הגניבה אלא על ההנאה, וחייב ההנאה וחייב אכילת התרומה הוא לאחר שגמר לבלוע.
 - באופן שתחב לתוך בית הבליעה ולא יכל להוציאו:
- באופן שתחב באונס - חייב לשלם לכהן על התרומה, ואין פטור קלבדר"מ, כיון שאינו חייב מיתה על התרומה שאכל את התרומה באונס.
- באופן שתחב ברצון:
 - לתירוץ הראשון בתוס' - חייב לשלם לכהן על התרומה, כיון שהתחייב על הגניבה בפיו, ועל התרומה לאחר שגמר לבלוע.

✽ הערות ✽

כה נחלקו אביי ורבא מהו המקור של רבי נחוניא בן הקנה שיש פטור קלבדר"מ במיתה בידי שמים: לאביי מגזירה שווה 'אסון', 'אסון', ואסון זה נאמר בין בכרת ובין במיתה בידי שמים. ולרבא הוא מהיקש בין מיתה בידי אדם לכרת, ומיתה בידי שמים לא הוקש.

כו הגמ' [לא א] מבארת שלמרות שדעת רבי אבין שיש אופנים שיש פטור קלבדר"מ גם באופן שלא התחייב בשני החיובים יחד, מ"מ באוכל תרומה רבי אבין מודה שאין פטור קלבדר"מ באופן שלא התחייב בשני החיובים יחד כיון שיכל לאכול את התרומה ללא הגבהה. ובביאור האופן שאפשר לאכול את התרומה ללא הגבהה כתב רש"י שיכול להתכופף ולאכול פחות מג' טפחים, אמנם תוס' סובר שגם באופן זה קונה את התרומה, ולכן תוס' מבאר שיכול לאכול את התרומה ללא הגבהה באופן שהתרומה מונחת על קנה, שיכול להתכופף ולהכניס את התרומה לתוך בית הבליעה.

כז כך כתבו רש"י ותוס' בפירוש הראשון. אמנם תוס' בפירוש השני מבארים שלמרות שחייב על הגניבה בזמן שבולע, ועל התרומה לאחר שגמר לבלוע, מ"מ יש פטור של קלבדר"מ שנחשב שהתחייב בבת אחת.

רש"י מבאר שהסיבה שאין עליו חיוב של גניבה, משום שלאחר שנתחב לבית הבליעה האוכל נמאס, תוס' חולקים על דברי רש"י וסוברים שאין האוכל נמאס לגמרי, ולכן מבארים שמדובר באוכל שהיה שווה פרוטה ועל ידי שנתחב לבית הבליעה שווה פחות מפרוטה.

○ לתירוץ השני בתוס' - אינו חייב לשלם על התרומה שהרי לא קנה את התרומה, וכן אינו חייב לשלם על ההנאה כיון שנחנה מדבר שאבוד מהבעלים.

• באופן ששתה משקה של תרומה - פטור.

• באופן שאכל תרומה שייכת לו והזיק בשעת האכילה - פטור.

◆ **פטור קלבדר"מ ב'ממון לזה ונפשות לזה:**

• לרבינו תם - בכל התורה פטור, ועדים זוממים חייב משום שצריך לקיים הזה בכל אחד ואחד.

• לריב"א - בכל התורה חייב, וברודף פטור כיון שכולם מצווים להרגו נחשב שחייב מיתה לכל אחד ואחד.^כ

דף לא

◆ **דין קלבדר"מ באופן שלא התחייב בשני החיובים יחד:**

• לרבי אבין - הזורק חץ בשבת וקרע שיראין בהליכתו פטור, למרות שהתחייב ממון בשעת הליכת החץ והתחייב מיתה לאחר הנחת החץ, ונחלקו הלשונות בגמ' בטעם הדבר:

○ ללישנא קמא - כיון ש'אי אפשר להנחה בלא עקירה'.

○ ללישנא בתרא - כיון ש'אי בעי לאהדורה לא מצי מהדר לה'.

○ נפק"מ ראשונה - המעביר סכין ברה"ר בשבת וקרע שיראין בהליכתו: ללישנא קמא פטור כיון ש'אי אפשר להנחה בלא עקירה', וללישנא בתרא חייב כיון ש'מצי מהדר לה'.

○ נפק"מ שניה - הגונב כיס של חברו והגביה ברשות הבעלים והוציא לרשות הרבים והניח: ללישנא קמא פטור כיון כיון ש'אי אפשר להנחה בלא עקירה', ללישנא בתרא חייב כיון ש'מצי מהדר לה'.

• לרבי ירמיה - בכל אופן שלא התחייב בשני החיובים יחד אין פטור של קלבדר"מ.^ל

◆ **דין משיכה ברה"ר -** לרב אחא לא קונה, לרבינא: לפי פירוש הראשון בתוס' בגנב קונה להתחייב באונסים, ולפי הפירוש השני בתוס' קונה בכל אופן.

הערות

כח המקור של הדין שאין פטור קלבדר"מ בממון לזה ונפשות לזה הוא, מדברי רבא [סנהדרין י א] שאומר עדים זוממים שהעידו פלוני בא על בת פלוני חייבים מיתה כיון שרצו להרוג את הבעל, וחייבים ממון כיון שרצו להפסיד את כתובת האשה. ומאידך בדברי הגמ' בב"ק [כב ב] מבואר שאדם שהרג גדי של אדם אחד ועבד של אדם אחר פטור, ומבואר שממון לזה ונפשות לזה פטור. ולכן ר"ת מבאר שבכל התורה ממון לזה ונפשות לזה פטור, אבל בעדים זוממים חייב כיון שצריך לקיים הזמה בכל אחד, וריב"א מבאר שבכל התורה ממון לזה ונפשות לזה חייב, אבל ברודף פטור כיון שכולם מצווים להרגו נחשב שחייב מיתה לכל אחד ואחד.

רב אשי אומר שאוכל תרומה והזיק פטור, שיטת רש"י שנידון זה נחשב ממון לזה ונפשות לזה, ולכן רש"י מבאר שרב אשי חולק על דברי רבא וסובר שממון לזה ונפשות לזה פטור, אמנם שיטת התוס' שלא נחשב ממון לזה ונפשות לזה כיון שחייב מיתה בגלל שעבר עבירה לשמים.

כט הגמ' מבארת שדין זה נאמר באופן שלא עמד לפוש, אבל באופן שעמד לפוש חייב, כיון שחייב שבת אינו מתחיל בהגבהה אלא לאחר שעמד לפוש. וכן הגמ' מבארת שדין זה לא נאמר לפי בן עזאי שסובר ש'מהלך כעומד', שלפי דבריו חייב ממון כיון שחייב שבת לא מתחיל בהגבהה אלא מתחיל בפסיעה האחרונה.

ל ר"ת מבאר שרבי ירמיה [ב"ק קז א] שאומר שהגונב יין של חברו ונסכו חייב, חולק על דברי רבי אבין וסובר שבכל אופן שלא התחייב בשני החיובים יחד אין פטור של קלבדר"מ.